

Lekcja

Temat: Nowe idee polityczne.

1. **Liberalizm (łac. liber – wolny)** – ideologia ukształtowana w XVIII wieku, pod wpływem myśli politycznej i społecznej oświecenia realizowanej w znacznym stopniu przez rewolucję francuską i wojny napoleońskie.
2. **Podstawowe założenia liberalizmu:**
  - a) Państwo, obywatel (liberalizm polityczny)
    - Wolność i nieskrępowany instytucją państwa rozwój jednostki
    - Moralność jako jedyna granica wolności
    - Równość wszystkich wobec prawa, wolność słowa, prasy, wyznania
    - Władza w państwie pochodzi z woli obywateli (parlament) i sprawowana jest w oparciu o konstytucję (prawo)
  - b) Gospodarka (liberalizm ekonomiczny)
    - Własność prywatna
    - Wolna konkurencja
    - Ograniczona ingerencja państwa w gospodarkę (jedynie zapewnienie bezpieczeństwa obywatelom)
  - c) Adam Smith - główny ideolog liberalizmu
3. **Konserwatyzm** – ideologia powstała na przełomie XVIII i XIX stulecia w opozycji do postulatów rewolucji francuskiej i liberalizmu. Zakładała ewolucyjny (stopniowy) rozwój społeczeństwa i państwa opartego na dziedzicznej monarchii, wartościach religijnych i nauce Kościoła.
  - a) Państwo, obywatel.
    - Władza dziedziczna w rękach monarchy, który dba o potrzeby i dobro swoich poddanych
    - Daleko posunięta ingerencja państwa w życie społeczne (także prywatne) – organy bezpieczeństwa (np. policja polityczna)
    - Sprzeciw wobec równości wszystkich wobec prawa
    - Dążenie do zachowania hierarchii społecznej wynikającej z pochodzenia (nawiązanie do podziału stanowego)
    - Krytyka władzy przedstawicielskiej (demokracja)
  - b) Gospodarka
    - Sprzeciw wobec uprzemysłowienia, które zachwiało hierarchią społeczną (m.in. powstanie klasy robotniczej, kapitalistów, spadek roli ziemiaństwa - szlachty)
  - c) Edmund Burke – główny ideolog konserwatyzmu
4. **Ruch robotniczy**
  - a) Okoliczności powstania ruchu
    - Rozwój przemysłu i powstanie nowych grup społecznych: fabrykantów i licznej warstwy w zdecydowanej większości ubogich robotników (proletariat)

- Trudne warunki pracy robotników zatrudnianych przez fabrykantów (wielogodzinny dzień pracy, brak przepisów prawa pracy, opieki medycznej i socjalnej)
  - Działania na rzecz poprawy sytuacji robotników
- b) Metody i formy walki o prawa robotnicze**
- **Strajki**
  - Wystąpienia zbrojne
  - Działalność **związków zawodowych**, które miały reprezentować i bronić interesów robotników, a także fabrykantów
- 5. Socjalizm** – ruch, który ukształtował się w XIX wieku pod wpływem nierówności społecznych wynikających z rodzącego się ustroju kapitalistycznego.
- a) Okoliczności powstania**
- Krytyka kapitalizmu i związanych z nim nierówności społecznych
  - Poprawa warunków pracy i życia robotników
  - Upowszechnienie oświaty
  - Dążenie do stworzenia systemu opartego na sprawiedliwości społecznej
- b) Socjalizm utopijny** (niemożliwy do realizacji), I poł. XIX w.
- Zwolennicy tego nurtu uważali że zmiany społeczne zostaną przeprowadzone na drodze pokojowej ugody (fabrykanci podzielą się majątkiem z robotnikami i dobrowolnie pójdą na ustępstwa)
  - Henri de Saint – Simon i Robert Owen – główni przedstawiciele socjalizmu utopijnego
- 6. Komunizm** – powstał w połowie XIX wieku za sprawą socjalistów niemieckich Karola Marksa i Fryderyka Engelsa.
- a) Założenia:**
- Krytyka kapitalizmu
  - Obalenie kapitalizmu i wprowadzenie ustroju komunistycznego na się odbyć na drodze rewolucji robotniczej
  - Zniesienia podziału społeczeństwa na klasy
  - Zniesienia własności prywatnej
  - Wszelkie środki produkcji (przemysł, rzemiosło, rolnictwo, ziemia) ma wspólną własnością)
- b) Manifest komunistyczny (1848)** – dzieło K. Marksa i F. Engelsa, w którym zawrto założenia ustroju komunistycznego.